

Boekbespreking

door Ton Hogenes

Volker Mertens: *Opernführer Kompakt Wagner Parsifal*

Uitgever: Henschel Verlag in samenwerking met Bärenreiter-Verlag, Leipzig 2016.

Dit is het 17e deel in de reeks *Opernführer Kompakt*; Mertens was daarin eerder auteur van een deel gewijd aan *Der Ring des Nibelungen*.

Wie is Volker Mertens?

De auteur Volker Mertens is literatuur- en muziekwetenschapper en heeft zich – onder meer – zeer intensief beziggehouden met het werk van Richard Wagner.

Hij geeft veel lezingen en heeft tal van bijdragen geleverd aan programmaboeken, onder meer voor de operahuizen in Wenen, Hamburg en Salzburg alsmede de Bayreuther Festspiele.

De structuur van deze *Opernführer Kompakt*

In tamelijk kort bestek – de gids telt ca 130, betrekkelijk kleine, pagina's en is ruim geïllustreerd – worden achtereenvolgens in afzonderlijke paragrafen onderstaande onderwerpen aan de orde gesteld. 1 Wagners levenslange weg naar *Parsifal*.

In juli 1882 vond tijdens de tweede Bayreuther Festspiele de eerste uitvoering van *Parsifal* plaats. Een half jaar later zou de componist in Venetië overlijden. Van 1877 tot 1882 had hij aan zijn *Parsifal* gewerkt. Maar reeds op 15-jarige leeftijd (1828) had hij vooral onder invloed van zijn oom Adolf – die de zorg voor zijn opvoeding op zich had genomen – kennis gemaakt met wat later het centrale symbool van *Parsifal* zou worden: de Graal.

In Parijs las hij in 1841 over de Graalridder Lohengrin en zijn indrukken over deze middeleeuwse stof werden in 1845 verdiept door de lectuur van *Parzival* van Wolfram von Eschenbach.

2 Deze paragraaf biedt inzicht in de bronnen van het verhaal van het Bühnenweihfestspiel: naast Wolfram von Eschenbachs *Parzival* (25.000 versregels) en andere middeleeuwse bronnen, zijn dat boeddhistische concepten en Indische motieven alsmede bijbelse invloeden.

3 'Een nieuw drama, een nieuw geluid': over de muzikaal-dramatische vormgeving van het werk.

4 Behandelt vaak gestelde vragen inzake het drama *Parsifal*, zoals: Het begrip *Bühnenweihfestspiel*.

Het probleem 'Wer is der Gral'?

Is *Parsifal* een christelijk drama?

Over de Indische motieven in het werk.

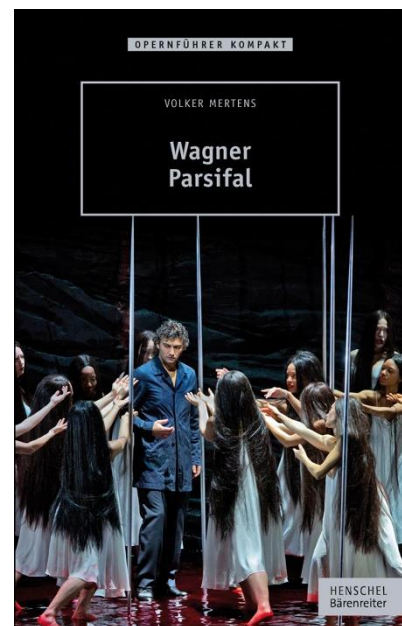
Parsifal: een sexualiteit-vijandig werk?

Is *Parsifal* anti-semitisch? Wat zag Adolf Hitler in *Parsifal*?

De bijzondere klank van de muziek; de aard van het geluid van de 'Gralsglocken'.

5 Een scala aan impressies: De receptie van het werk in de muziek, de literatuur en de beeldende kunst.

6 In deze paragraaf passeert een aantal belangrijke soms controversiële encenseringen de revue zoals de originele Bayreuth-versie uit 1882 en die van Wieland Wagner voor de Festspiele van 1951, voorts die van Robert Wilson, de Kasseler encensering uit 1970 van Ulrich Melchinger en Thomas Richter-Forgách, die van Harry Kupfer bij de Staatsoper in Berlijn in 1977, de Bayreuther versie van Schlingensiefel en nog een aantal andere.

7 Een overzicht van *Parsifal* op cd en dvd.

8 Drie gesprekken van de auteur met de respectievelijk de regisseur Uwe Eric Laufenberg die *Parsifal* in 2016 in Bayreuth regisseerde *), met de *Kundry*-sopraan Evelyn Herlitzius (2006/2007) en met de dirigent Christian Thielemann, Wagneriaan, die sedert 2015 ook Musikdirektor van de Bayreuther Festspiele is.

9 Een register met geciteerde en aanbevolen literatuur.

Tenslotte

Volker Mertens is niet alleen een zeer erudiete Wagnerkenner maar hij verstaat ook de kunst om in een toegankelijk taal de aan de orde gestelde onderwerpen over het voetlicht te brengen. Dit maakt dat de lectuur van deze gids niet alleen de lezer dicht(er) bij het kunstwerk brengt maar op zich zelf ook al een genoegen is.

*) In dit verband is het interessant te memoreren dat de Wagner Kroniek 56.4 van september 2016 een recensie geschreven door Peter Franken bevat van de uitvoering van Laufenbergs *Parsifal* op 15 augustus 2016, in het voorliggende nummer gecompleteerd door een bespreking door Lex Boeken van de uitvoering op 28 augustus.